

بدنبال فیلمنامه نویسان قرن نوزدهمی

«هنری جیمز» سوژه جدید صنعت سینما

پنانو

فیلمی براساس یکی از نوول‌های جیمز را دارند. اما آنها حاضر به افشای نام پروژه نشده‌اند. قبل از این آنها دو فیلم بوستونی‌ها و اروپایی‌ها را با الهام از نوشته‌های جیمز تهیه کرده‌اند و این سومین پروژه مشترک آنها با هنری جیمز است؛ شبکه تلویزیونی بی بی سی، هم مجموعه‌ای به نام تنانتر مستربیس آماده بخش کرده که ورسیون تلویزیونی نوشته دیگری از جیمز به نام آمریکایی‌ها است.

اما این فقط آمریکایی‌ها و انگلیسی‌ها نیستند که جیمز را کشف کرده‌اند. فرانسویها هم قصه کوتاه دانش آموز the pupil از جیمز را دستمایه فیلمی قرار داده‌اند که الیور شاتسکی آن را کارگردانی کرده و امسال توانست در جشنواره بین‌المللی فیلم مونترال جایزه بهترین کارگردانی را بگیرد.

تمام تلاش‌هایی که برای تولید فیلمهای سینمایی و تلویزیونی از نوشته‌های جیمز صورت می‌گیرد منعکس کننده کوشش اهالی صنعت سینما برای پیدا کردن موضوعاتی است که بتواند تماشاگران تحصیل کرده بزرگسال سینما را جذب خود کند. این گروه از تماشاگران هنگام حضور در سالنهای تاریک نمایش چیزی متفاوت از اکشن تیم فیلمسازی اسماعیل مرچنت، جیمز آپوری است که خشونت موجود در فیلم‌ها می‌خواهند. آنها بجای سرگرمی صرف در جستجوی حرفها و نکته‌هایی هستند که ارزش شنیدن دارند.

هنری جیمز سال ۱۸۴۲ در نیویورک به دنیا آمد، اما بخش مهمی از زندگی را در اروپا گذراند و در سال ۱۹۱۶ در انگلستان در گذشت. تم عمده غالب نوشته‌های سخت و ناب او درباره آدم‌های بیگانه‌ای است که خود را درگیر در دنیای تازه و جدید می‌بینند، دنیایی که توسط فساد و نامردمی محاصره شده است. در این شرایط چهره‌های مطرح و روشنفکر اروپایی هستند که با بهره‌گیری از سنن ناب گذشته، موفق به بیرون آمدن از شرایط دشوار می‌شوند.

البته خود جیمز هم سوژه و دستمایه کتابهای دیگری قرار گرفته است. تازه‌ترین اثری که در این رابطه منتشر شده هنری جیمز، استاد جوان نام دارد که شلدون ام

ناویک نوشته و چهره‌نگاری شناسنامه‌وار این نویسنده قدیمی است. کتاب درباره دوران جوانی این هنرمند است. ناویک به دلیل انتشار کتاب بیوگرافی الیور وندل هلمز شاعر و مقاله‌نویس معروف، چهره‌ای شناخته شده است. او هم اکنون در حال کار بر روی جلد دوم کتاب بیوگرافی جیمز است. این کتاب در ادامه مجموعه کتابهایی به چاپ می‌رسد که درباره چهره‌های مطرح ادبی قرن گذشته است.

جلد اول کتاب به زندگی جیمز تا زمان نگارش تصویر یک بانو می‌پردازد و اولین نوولی که برای جیمز شهرت و موقعیت را به ارمغان آورد. کمپیونه هنگام ساخت فیلم خود با مطالعه این کتاب جنبه‌های تازه‌ای از زندگی آدم‌ها در قرن نوزدهم را کشف کرد. به گفته کمپیونه، در این کتاب هیچ چیز شگفت‌انگیزی که خواننده خود را به هیجان کاذب بیندازد وجود ندارد. از جنبه سینمایی هم در خودش چیزی ندارد. اما می‌تواند به فیلمسازی مثل من کمک کند تا حال و هوای آن دوران را بهتر و دقیق‌تر به تصویر بکشم.

هنری جیمز در زمان خود تلاش‌هایی کرد که متناهی هم برای دنیای نمایش بنویسد، اما در این کار موفق نبود، و شکست خورد. با این حال میدان واشنگتن او از سوی روث و آگوستاس گوتز مورد اقتباس تئاتری قرار گرفت و تحت عنوان میراث به روی صحنه رفت. این اقتباس آنچنان جذاب و دیدنی بود که ویلیام وایلر را تشویق کرد تا سال ۱۹۴۹ فیلمی براساس آن را کارگردانی کند لارنس الیویه، اولیویا دوهوا ویلندو مونتگمری کلیف در مقام بازیگر فیلمساز را همراهی کردند. وارث هم چنین فصل گذشته نمایش دوباره بسیار موفق در برادوی داشت. بجز این تعداد دیگری از نوشته‌های جیمز در قرن اخیر به صورت اپراهای مدرن روی صحنه اجرا شده‌اند و حتی کارگردانان تئاتر هم علاقه خود را برای اجرای یکی از آثار او پنهان نمی‌کنند.

تصویر یک پانو که این ماه در آمریکا به روی پرده سینماها رفت درباره یک وارث به نام ایزابل آرشه است. او مجبور می‌شود با یک هنرمند مریض که عادت به اذیت و آزاد کردن آدم‌های دور و برش دارد، ازدواج کند. نقش زن را نیکول کیدمن و نقش مرد را جان مالکوویچ بازی می‌کنند. کمپیونه قصه را به عنوان اثری «کاملاً مهیج» مورد ارزیابی قرار داده و گفته تأثیر بلافاصله قصه در این است که خواننده خود را با بی‌رحمی تمام به دنیایی می‌برد که آدم‌ها برای نجیب ماندن باید با چنگ و دندان مبارزه کنند.

منتقدین معتقدند هدف جیمز از نوشتن این کتاب خلق حال و هوایی ویژه در ارتباط با عشق و حرص و آز بوده، اما نتوانسته آنطور که باید و شاید به این هدف خود دست پیدا کند. آنها این ایراد را به فیلم نیز می‌گیرند و اضافه می‌کنند کمپیونه دیدگاه خاص خود را نیز در فیلمی که ساخته اعمال کرده است. او نگاهی حق به جانب به کاراکتر اصلی فیلم خود ایزابل دارد. این نکته شاید به زن بودن خود او برمی‌گردد.

به گفته کمپیونه: «وقتی آدم نتواند حرف خود را مستقیم و بدون واسطه بزند، مجبور است به استعاره و چیزهای دیگر پناه ببرد. هنری جیمز هم تا حدودی در همین وضعیت قرار داشت. من به عنوان یک فیلمساز خودم را مجاز ندیدم که در کلیت و قصه او دست ببرم و چیزی را عوض کنم. برای همین لحن فیلم کنایه دارو تا حدودی استعاره‌ای است.»

تهیه و تولید فیلمهای سینمایی براساس قصه‌ها و کتابهای امروزی یا کلاسیک از دیرباز در صنعت سینما طرفداران زیادی داشته است. مراسم سالانه اسکار هم همیشه بجز فیلمنامه‌های اریژنیال یک جایزه مستقل هم به فیلمنامه‌های اقتباسی می‌دهد. هیچوقت کسی به این مسئله که فیلمنامه‌نویسی ماجراهای یک کتاب موفق را دستمایه کار خویش قرار می‌دهد، اعتراض نمی‌کند. در این بین فقط ارزش کار کسانی بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد که اقتباس خوب، دقیق، سینمایی و وفادارانه‌ای از نوشته این یا آن نویسنده کرده باشند.

اخیراً گرایش ویژه‌ای به اقتباس‌های سینمایی از نوشته‌های نویسندگان قرن نوزدهم در بین فیلمنامه‌نویسان و فیلمسازان به وجود آمده است. هنری جیمز هم به همین دلیل مورد توجه دنیای سینما قرار گرفته است.

حالا وقت آن رسیده است که هالیوود هنری جیمز را دوباره کشف کند.

ادیت وارتن و جین آستین در طول سالهای اخیر برای اقتباس‌های مختلف سینمایی و تلویزیونی مورد کشف مجدد قرار گرفته‌اند.

همانطور که ویلیام شکسپیر هم چند سالی است به صورت چهره محبوب فیلمسازان و استودیوهای فیلمسازی درآمده است.

بعد از این چند شخصیت ادبی، صنعت سینما چشمی دوربین خود را معطوف نوول‌ها و نوشته‌های هنری جیمز کرده است. پرده سینماهای کشورهای جهان طی ماههایی که در پیش رو داریم سه فیلم مهم را نمایش می‌دهند که برگرفته از قصه‌های جیمز هستند. اولین آنها تصویر یک بانو Portrait of a lady بوده است که ۲۷ دسامبر (۷ دی) به روی پرده رفت.

علاقه هالیوود به داستان‌نویس‌های قرن نوزدهم ظاهراً به دلیل غنای ادبی و حالت افسانه‌وار آنهاست که همیشه قدرت جذب مخاطبان وسیعی را داشته است. اخیراً یک بیوگرافی جدید و سراسر تحسین درباره هنری جیمز بر روی اینترنت ثبت شده است. حدود ۱۲ هزارنامه‌های موجود وی نیز در طول سالهای آینده از سوی دانشگاه برکلی چاپ خواهد شد.

در اقتباس سینمایی تصویر یک بانو، نیکل کیدمن نقش اصلی را بازی می‌کند. کارگردانی فیلم به عهده جین کمپیونه استرالیایی است که دو سال قبل فیلم پنانوی او چند اسکار گرفت. بعد از این فیلم، میدان واشنگتن Washington Square با بازی جنیفر جیس لی و بالهای فاخته The wing of the Dove با بازی هلنا بوهم کارتر به روی پرده سینماها می‌روند. قبل از این هاوردنزاند و بتایای روز را تهیه کرده‌اند. گفته‌اند طرحهایی برای تولید